

תוספת "מעשה רב"

[לפרשת 'כי תשא']

איזה 'דבר תורה' נגלה לרבנו ה"אורחות חיים" זי"ע בווארשה
בחלום לילה?

ומי מגדולי הצדיקים זי"ע, לן מקדם באותו בית??

מעשה שאירע אצל רבנו הגאון הקדוש אדמו"ר רבי גרשון חנוך העניך מראדזין, בעל
"אורחות חיים" ו"סדרי טהרות" זצ"ל, אשר נודמן לעיר הבירה וורשה לצורך עניין
מסוים, והוצרך להישאר בעיר ללינת לילה. מובן, שהחסידים בעיר דאגו לסדר
עבור מרן זצ"ל אכסניה מכובדת ומרווחת, כיאות לרבנו זי"ע שהיה מגדולי
ועמודי הדור.

והנה, למחרת בבוקר, בעת שקידמו החסידים את פני מרן זי"ע בברכת "צפרא
טבא", הופתעו עד מאד לשמע הדברים שיצאו מפי קדשו:

"עָפִים פִּיהֶל אֵיךְ דָּא אַ קְדוּשָׁה אֵין דַּעַם שְׁטִיב" !! (=מרגיש אנוכי, משום מה,
קדושה מיוחדת בזה החדר...!!)

השתאותם אף עלתה, בעת שרבנו ה"אורחות חיים" זצ"ל משבר אוזנם ב"דברי תורה
עמוקים" אשר נגלו לו בחלום הלילה, במקום מיוחד זה...

וכך החל רבנו זי"ע מגולל באוזניהם:

"נגלה לי כאן בחלום לילה – כי במסכת "בבא קמא" נמצא רמז מן עניין "חטא
העגל", וכן מעניין תיקונו של חטא זה !

"שכן, מסכת 'בבא קמא' פותחת היא בתיבות אלו: "אַרְבָּעָה אַבּוֹת נִזְיָקִין, הַשּׁוֹר"
– וזהו רמז ל"חטא העגל" ["וימירו את-כבודם, בתבנית שור אכל עשב" –
תהלים קו, כ], שהינו מאבות-נזיקין הגדולים אשר קמו אי-פעם לעם ישראל.

"ואילו משנה האחרונה של המסכת (דף קיט.), מסיימת היא במילים דלקמן:

"מַה שֶׁחָרַשׁ [=האומן] מוֹצִיא בְּמַעֲצָד (=כלי שמחליק בו הנגר את פני הלוח) –
הָרִי אֵלָיו שְׁלוֹ" (=כלומר: מה שנגר-אומן, העושה במלאכתו של בעל הבית,
נשאר ברשותו 'נסורת' מן 'החלקת הלוחות' שעושה בהן – יכול האומן להחזיק
בהן עבור עצמו, שכן בעל הבית אינו מקפיד על כך).

"כאן – המשיך רבנו – רמוז הוא 'תיקון חטא העגל', אשר בא לישראל בדמות "לוחות אחרונות" שניתנו לאחר הודעת הקב"ה למשה רבנו "סלחתי כדברך" – שכן, כך נאמר למשה רבנו מפי הגבורה, לקראת מסירת 'לוחות האחרונות' אלו:

"ויאמר ה' אל משה, פֶּסֶל-לֶךָ שְׁנֵי-לַחַת אֲבָנִים פְּרָאשִׁנִים, וכתבתי על-
הַלַּחַת אֵת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל-הַלַּחַת הַפְּרָאשִׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ... [לד, א]

ופירשו חכמינו ז"ל (רש"י, שם):

"פֶּסֶל-לֶךָ – הראהו {הקב"ה} מחצב סַנְפְּרִינוֹן {אבן יקרה} מתוך אוהלו,
ואמר לו: הפסולת {=הנשאר מהלוחות} יהיה שלך! ומשם נתעשר משה
הרבה!"

"והרי-זה ממש כדברי המשנה שהוזכרה: כי נִסְרַת (=פסולת) שֶׁחֲרָשׁ (=האומן)
מוֹצֵיא בַמַּעֲצָד [בכלי אומנותו] – הָרִי אֵלּו שְׁלוֹ! [=שהבעלים אינם מקפידים]

"פתחה אפוא המשנה במסכת "בבא קמא" בנושא "חטא העגל", וסיימה בדבר
טוב – היינו באופן תיקונם של ישראל מן חטא זה..!

"והדברים נפלאים מאד" !

עד כאן – היו דבריו של רבנו בעל ה"אורחות חיים" זי"ע באוזני חסידיו, אשר שקקו
כמובן על דברי הקודש הללו "כמוצא שלל רב".

חסידים נכבדים מתושבי העיר וורשה, שהיו עדים למשמע הדברים, לא שקטו
על השמרים כמובן, והם החלו לחקור את בעל הבית "בעשר דרישות וחקירות"
כדי להיוודע מפיו: אימתי ובאיזו תקופה נבנה 'בית מידות' זה (שכבר אז היה
בניין ישן)? ומי היו בעלי-הבית הקודמים שלו, לאורך שנות קיומו של הבית?
וכן: מי מבין האנשים המפורסמים, לן אי-פעם בבית המדובר??

עד כי לבסוף "נודע הדבר":

*

מעשה שאירע כשמונים שנה מקודם לכן, בשנת תק"ע, כאשר הישוב היהודי
בעיר היה מצומצם עדיין, וישבו בקרבה בעיקר יהודים משכבת סוחרים עשירים
ונכבדי ארץ, הקרובים למלכות.

באותה תקופה, חי ופעל בוורשה היהודי העשיר המופלג הנודע לתהילה
בעסקנותו ובקרבתו לגדולי החסידות בדורו – ר' דוב (בֶּרֶק) בֶּרֶקְסוֹן, בנו של
העשיר היהודי האגדי, שמואל זְבִיטְקוֹבֶר מ'פְּרָאגָה' [=פרבר ליד וורשה]. בֶּרֶק זה,

ואשתו הנגידה הנודעת לשם ולתהילה "טְמָרִיל", הם היו ממעריצי הגאון הקדוש המפורסם המגיד מקוֹזְנִיץ זצ"ל. במיוחד נודעה לתהילה זוגתו הנגידה מרת טְמָרִיל, אשר תמכה ביד רחבה במיוחד בתלמידי הצדיקים המגיד מקוֹזְנִיץ והחווה מלובלין, שאותם מינתה לפקידים בבתי מסחרה. בין פקידי עסקיה נמנו למשל, רבי שמחה בונם מפשיסחא (=שהיה אז עדיין אברך צעיר, ומי שנודע ונתפרסם אחר כך כרבי הקדוש מפשיסחה), רבי יצחק מז'וריץ (=שנתפרסם מאוחר יותר כהצדיק מוֹרְקָה), ועוד. לרבנו המגיד מקוֹזְנִיץ זצ"ל, נודעה השפעה גדולה על תהלוכותיה של משפחת הנגידיים לבית 'בְּרֶקְסוֹן'.

ויהי היום, והנגיד 'בְּרֶקְסוֹן' התעתד לחתן את בתו, עם החתן – אברך מצאצאי משפחת רבו הגאון הקדוש רבי שמעלקא מניקלשבורג, שמו ר' יששכר בריש הורוויץ. הוזמן אפוא במיוחד המגיד הקדוש לחתונה בעיר וורשה, על מנת לשמש בתור "מסדר קידושין". חתן זה, היה אחר כך מלמדני וורשה – מתלמידי הרבי ר' משה'לי מקוֹזְנִיץ, ומידידי נעוריו של הגאון הקדוש בעל "חידושי הרי"ם" זצ"ל. החתונה עצמה, נחוגה כמובן ברוב פאר והדר, והמגיד הקדוש מקוֹזְנִיץ אכן הגיע באופן מיוחד ונדיר, ושימש בה כ"מסדר קידושין". חסידים מספרים, כי המגיד הקדוש לא אבה ללכת לחופה והתעכב רבות, בטרם "תיקן" את נשמתו של אבי המחותן, על מנת שנשמת רבו הקדוש, הרבי ר' שמעלקי מניקלשבורג זי"ע, סב החתן, תוכל להשתתף בחתונת נינו, עם המחותן האמור.

מכל מקום, היות והמגיד הקדוש מקוֹזְנִיץ זי"ע היה אז באחרית ימיו (=נפטר בערב חג הסוכות בשנת תקע"ה) והיה חלוש מאד במשך כל ימיו ובפרט לעת זקנותו (המגיד הקדוש כידוע, היה צנום בגופו עד מאד, מפאת חולשת מזגו ורוב תעניותיו, ונוהג היה לרוב לקבל את החסידים תוך שהוא ישוב או שכוב במיטתו, כשהוא עטוף כולו בפרוות שער בכדי לחמם את גופו הטהור, ואפילו בימות הקיץ) – אי לכך סידרו המחותנים אכסניה מיוחדת ומכובדת בבית רחב מידות שנבנה מקרוב, עבור המגיד הקדוש מקוֹזְנִיץ זצ"ל ובני לווייתו, המשמשים והחסידים. בבית זה ובחדר זה לן המגיד הקדוש בעיר וורשה למשך לילה אחד, עד כי למחרת שב המגיד במרכבתו לעיירת מגוריו "קוֹזְנִיץ" (=השוכנת בריחוק מקום, במחוז "רְדוֹם").

עד כאן – סיפור "החתונה הגדולה" בעיר וורשה של משפחת הגבירים האדירים לבית בְּרֶקְסוֹן, שבה זכו הם בזכייה נדירה זו של השתתפות המגיד הקדוש מקוֹזְנִיץ, בשמשו בתור "מסדר הקידושין".

*

נחזור אפוא לביקורו של רבנו בעל "אורחות חיים" זי"ע בעיר וורשה, שהתקיים כאמור בשנת תר"ן, כשמונים שנה לאחר המעשה.

ובכן, כתום בירורים מקיפים שערכו מקורבי רבנו – התברר להם מעל לכל ספק, כי אותו "ואָהֵל" [=בית רחב מידות] אשר בו נתאכסן רבנו למשך אותו לילה, ושבנו חלם לו דברי תורה הנשגבים הללו, הינו לא אחר מאשר.. אותו בית ואותו החדר, אשר שימש בשעתו כאכסניה ומקום לינה עבור המגיד הקדוש, בליל שלאחר החתונה הידועה בוורשה!...

עכשיו הובנו למפרע דברי אותו צדיק, רבנו הקדוש בעל "אורחות חיים" זי"ע, אשר כשמונים שנה מאוחר יותר העיד והתבטא מתוך הרגשתו הקדושה כי "איך פִּיְהָל דָּא עָפִיס אַ קְדוּשָׁה!" (=מרגיש אנוכי איזו 'קדושה' השוררת במקום זה)...

ויהי הדבר לפלא ולמופת!

זכותם של צדיקים וקדושים יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן!

(מקורות: על פי "דור ישרים", ועוד)

בשולי הדברים, יורשה לציין בזאת:

הרעיון הקדוש, שלפיו "שור" המופיע במשנה הראשונה של מסכת בבא-קמא בראש "סדר אבות נזיקין" הינו רומז ל"חטא העגל" (מבלי ההמשך, באשר לסוף דברי המסכת) – מופיע כבר מקודם בכמה ספרי קודש של רבותינו הקדושים זי"ע צדיקי הדורות.

כך למשל מובא בספר הקדוש "בני יששכר" מאמרי חודש סיון, מאמר ה' אות י"ב; בספר "יערות דבש" של רבנו הגאון הקדוש רבי ר' יהונתן אייבשיץ זצ"ל (חלק שני דרוש ט"ז), ובספר הקדוש "אור פני משה" (להצדיק הקדוש רבי משה סת"ם מפשוורסק) על אגדות הש"ס, ריש מסכת בבא קמא.

תוכן דבריהם הקדושים הוא, כי "ארבעה אבות נזיקין" רומזים לארבעה מיני עוונות, שבגללם מתייסרים בני ישראל בארבע גלויות: "השור" – רומז לחטא העגל; "הבור" – רומז לעוון מכירת יוסף, שבו נאמר "וישליכו אותו הבורה"; "המבעה" – שהוא "אדם" לפי דעתו של רב, רומז ל"חטא אדם הראשון"; ואלו "ההבער" – רומז לאש של מחלוקת ושנאת חינם. (=שני האחרונים – נתפרשו באנפין חדתין בספרים השונים)

וכמובן מצפים אנו כל בני ישראל, לאחר "גולה אחר גולה אשר סרנו וטולטלנו", כי במהרה יבוא "סוף וקץ לכל צרותינו, ותחילה וראש לפדות נפשנו", בביאת גואל צדק במהרה ובימינו, ובבניין בית מקדשנו ותפארתנו, במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון!